

АЗАМАТТЫҚ ІС ЖҮРГІЗУ. АРБИТРАЖ ЖӘНЕ МЕДИАЦИЯ. 2-БӨЛІМ

Соттың уақытша тоқтату бойынша
көмегі (активтерді уақытша
қозғалыссыз қалдыру) (2-бөлім)

Жоспар:

1. Шетелдік заң құзыретінде қаралған немесе бірінші инстанциядағы сот өндірісіне қолдау көрсету
 2. ЕО заң құзыреті жүйесі аясында Ex Parte ордерін мойындамау
 3. Арбитражды қолдау үшін уақытша тоқтату бойынша көмек
 4. Арбитраждық шешімге қатысты атқару өндірісін қолдау мақсатындағы уақытша тоқтату бойынша көмек
 5. Уақытша тоқтату бойынша дүниежүзілік жалпы құқықтық көмек
 6. Европалық есептеу тәртібінің сақталуы
- Қолданылған және ұсынылатын әдебиеттер

1. ШЕТЕЛДІК ЗАҢ ҚҰЗЫРЕТІНДЕ ҚАРАЛҒАН НЕМЕСЕ БІРІНШІ ИНСТАНЦИЯДАҒЫ СОТ ӨНДІРІСІНЕ ҚОЛДАУ КӨРСЕТУ

Англияның Үлкен соты бүкіл әлемде толық немесе аяқталмаған негізгі азаматтық сот ісін қолдау үшін уақытша тоқтата тұру бойынша (және сонымен байланысты активтерді ашуға қатысты тиісті қаулылармен) тыйым салуы мүмкін.

Тиісті шетелдік заң құзыреті Брюссель немесе Лугано режимі құзыретіне қатысты тарап болғанына қарамастан ағылшынның қолдау заң құзыреті қолданылады.

Ағылшынның қолдау көмегі халықаралық көмек берілмейтін және респонденттің Англияда активтері болған жағдайда ғана (тұрақты мекен-жайы Англияда болмаған кезде) мүше-мемлекетке талқылауда қолдауды қамтамасыз ету үшін беріледі. Бұл жағдайда тоқтата тұру бойынша тыйым салу тек Англия аумағында орналасқан активтерге қатысты ғана қолданылады.

Мүмкін болатын жауапкер Англияда тұрмаса және Англия аумағында активі болмаса, сот өзге мүше-мемлекет талқылауын қолдау мақсатында, уақытша тоқтата тұру бойынша тыйым салу жөнінде жеңілдік бермейді.

1982 жылғы Азаматтық құзырет пен сот шешімдері туралы Заңның 25 тарауына сәйкес жалпы заң құзыретіне келетін болсақ, *Motorola Credit Corporation v. Uzan* (2004) ісіне қатысты апелляциялық сот келесі негізгі факторларды анықтады:

- 1) Бірінші (шетелдік) сот инстанциясындағы істің жүруіне ордер (ағылшын қолдауы) зиян келтіруі мүмкін болса;
- 2) Дүние жүзі бойынша активтерді ашу /ақпаратты ашу тәртібі болып табылмайтын бастапқы сот өндірісі бойынша саясат;
- 3) «Ордерді орындау кезінде әлемдік тәртіпті орнатуда қолайсыз және мақсатты емес болатын юрисдикцияға қатысты шиеленіс қалыптасуы мүмкін»;
- 4) Сот шешіміне қарсылық пен мойынсұнбаушылыққа тап болған кезде, сот орындаудан бас тарта алмайтын ордер шығарады.

Motorola (2004) ісінде соңғы факторға сай Турцияда тұратын бірлескен жауапкердің Англияда активтері болмай, уақытша тоқтата тұру бойынша тыйым салудың жеңілдетілген төлемге қатысты өзін ақтады. Дегенмен өзге жауапкерлердің Англиямен мүліктік және тұрғылықты мекен-жайы бойынша байланысы болғандықтан сот уақытша тоқтата тұру бойынша тыйым салу ордерін сот сол күйінде қалдырды.

Біріншіден, *Dadourian Group International Inc. v. Simms* (2006 ж) ісі бойынша жетекші қағидалар жауапкерге қарсы шетелдік заң құзыреті аясында ағылшынның уақытша тоқтата тұру ордерін қолданудан қорғайды.

Ұсыныстар:

- 1) Шешім әділ әрі ыңғайлы болуы керек және шетелдік сот өндірісіне қосылуы мүмкін болатын ағылшын талқылауына қатысушы тарапқа немесе үшінші тарапқа зиян келтірмеуі керек;
- 2) Рұқсат беру, әдетте, мәлімдеушіге ағылшын тіліндегі бұйрықпен берілген жеңілдікке қарағанда жоғары, шетелдік сот өндірісінде көмек алу мүмкіндігіне зиян келтіретіндей терминдермен берілмеуі керек.
- 3) Өтінішхатты қолдау туралы дәлел соттың негізделген шешім шығаруына қажетті барлық ақпаратты, шетелдік сот тәжірибесі мен құқығында қолданылатын дәлелдерді қоса есептегенде, талқылау сипатына қатысты дәлелдер, шетелдік сот құзыретінде болған активтерге қатысты дәлелдер, активтер тиесілі

тараптардың аттары туралы толық дәлелдерін камтуы қажет.

Екіншіден, тараптар қатарына жатпайтын өзге заң құзыретіндегі тұлғалар, «Babanaft» шарты бойынша қорғалған. Оның нәтижесі ретінде тараптар қатарына жатпайтын тұлға, мәселен, жауапкердің банкі ағылшынның уақытша тоқтату бойынша тыйым салу жүйесін сақтамай, жауапкердің тиісті қаржылық нұсқаулығымен жүріп, тиісті шетелдік филиал бойынша толық тәжірибелік басшылыққа иелік етсе, үшінші тарап Англияда жазаға тартылады.

«Babanaft» нұсқаулығы бойынша:

1) Төменде тармақта көзделген жағдайларды қоспағанда, осы бұйрықтың талаптарын осы соттың құзыретінен тыс ешкімге қатысты емес.

2) Бұйрықтың талаптары осы соттың юрисдикциясынан тыс елде немесе мемлекетте келесі тұлғаларға әсер етеді:

2.1. Респондент немесе оның лауазымды тұлғасы немесе сенімхат бойынша тағайындалған агент:

2.2. Кез-келген тұлға

2.2.1. Осы соттың құзыретіне түскен тұлға

2.2.2. Тұрғылықты мекен-жайы бойынша немесе осы соттың құзыреті бойынша орналасқан жері бойынша ордермен жазбаша ескерту алған тұлға

2.2.3. Осы қаулы шарттарының орындалуын бұзуына әсер етуі мүмкін соттың құзыретінен тыс әрекет немес әрекетсіз танытуы мүмкін тұлға

3) Бұйрық белгілі бір деңгейде сол елде немесе мемлекетте орындалуы керек немесе орындалады деген кез-келген тұлға.

Үшіншіден, ағылшынның уақытша тоқтата тұру бойынша тыйым салуы мен шетелдік заңнаманың арасында шиеленіс туындау мүмкіндігі бар. «Baltic proviso» ісі тиісті жауапкерге немесе қатысушы емес тарапқа шетелдік заңнаманы сақтауға мүмкіндік береді.

2. ЕО ЗАҢ ҚҰРЫРЕТІ ЖҮЙЕСІ АЯСЫНДА «EX PARTE» ОРДЕРІН МОЙЫНДАМАУ

Denilauler v. Couchet Frères (1980 ж) ісі бойынша Еуропа Әділ Соты қаулы шығарды, «ескертусіз» (ex parte) жасалған ордерді тіркеу немесе оны ЕО өзге заң құзыретінде жүзеге асыру мүмкін емес (дәл осындай шектеу Лугано конвенциясына қатысты қолданылатын болады).

EMI Ltd v. Modern Music GmbH (1992) ісінде Ағылшынның Үлкен соты судьясы Hobhouse Denilauler (1980) ісіне қатысты қаулы шығарды, ex parte туралы неміс бұйрығы қабылданып немесе орындалмауы керек. Ол ex parte бұйрығы біраз уақыттан бері қолданылғандықтан, бірінші инстанциядағы сот шешіміне қарсы шығуға жауапкердің қажетті толық мүмкіндігі болған деген тұжырымды жоққа шығарды.

Denilauler (1980) ісінде ЕО соттары келесі жайтты анықтады:

- «Қорғану көмегі тіпті ескертусіз болса да қарсыластың өндірістік ережесіне сай беріледі».
- «тарапқа қарсы сотпен ұйғарылған және сот санкциясымен белгіленген қорғау шаралары сот қатысуына алдын-ала шақырылмаған және тараптың алдын-ала талқылауынсыз қолданылады». Адвокат General Maugas ойынша, мұндай ордердің сипатын, көлемін және қаншалықты орынды екенін ағылшын соты жүзеге асыруы барысында тексеруі қажет деп атап өтті.

Wendy Kennett мұндай сот тыйым салуларын реттейтін әртүрлі мүше-мемлекеттердің ережелері арасында айырмашылықтар бар екенін атап өтіп, «ескертусіз» жолданған экстра-территориялық бұйрықты қабылдау жөніндегі Denilauler ісіндегі эмбарго жойылуға тиіс деп көрсетті. Әртүрлі мүше мемлекеттер арасында қорғау көмегін ұсынуда бірқатар айырмашылықтар байқалады. Кейбір соттар аталған мәлімдемелерге қатысты айтарлықтар тәжірибе жинақтаса, келесілерінде тәжірибе тым аз болуы мүмкін. Kennett Еуропалық одақ аясында келісілген еуропалық қорғаныс шарасының ең төменгі стандарттарын және кепілдемелерін үйлестіру мәселесін қарастыруды ұсынды.

Denilauler (1980) ісі бойынша сот талас аргументтерін алғаннан кейін ex parte ордері бойынша екі жақты да қарап, сот кредитордың пайдасына қарай шешім қабылдау немесе қаулыны жалғастыру туралы мәселені шешеді. Дегенмен, бұл ұсыныстың өзіндік тәжірибелік қиындықтары бар, себебі сот тиісті ордерді өзара

Кітап: Азаматтық іс жүргізу. Арбитраж және медиация. 2-бөлім

Дәріс: Соттың уақытша тоқтату бойынша көмегі (активтерді уақытша қозғалыссыз қалдыру) (2-бөлім)

Дәріс авторы: Сағынғали Айдарбаев

аргументтер негізінде қарайды ма деген түсініспеушілік туындыратын сәттері болуы мүмкін.

Бұдан басқа, респондентке қаулыға қарсы тұру мүмкіндігін берілетін аралық жағдайлар орнайды, дегенмен респондент ешқандай әрекет қолданбаса, қаулы респонденттің әрекетсіздігіне қарамастан жалғасады.

3. АРБИТРАЖДЫ ҚОЛДАУ ҮШІН УАҚЫТША ТОҚТАТУ БОЙЫНША КӨМЕК

1996 жылғы Арбитраж туралы заң арбитражды қолдау мақсатында, уақытша тоқтату бойынша көмекті арбитраждық талқылау арбитраждың өтетін орны Англия немесе Уэльс болмағанына қарамастан, Англиядан тыс жерде қолдануға рұқсат береді.

Mobil Cerro Negro Ltd қарсы тарап Petroleos De Venezuela SA (2008) ісінде судья Walker бүкіл әлемде арбитражды қолдау мақсатындағы уақытша тоқтата тұруды «белгілі бір шеңберде» және елеулі халықаралық алаяқтықтың күшті дәлелі болған жағдайда ғана жүзеге асырылатындығын атап өтті. 2008 жылдың қаңтарында Mobil Cerro Negro («Mobil») ісіне қатысты Венесуэлалық ұлттық мұнай компаниясына Petroleos de Venezuela SA («PDVSA») қатысты болған құны 12 миллиард АҚШ долларын құраған ағылшын сотында уақытша тоқтата тұру туралы дүниежүзілік ордерді шығарды.

Бұл ордерді Mobil және PDVSA арасындағы Халықаралық сауда палатасының арбитражы қолдауы қажет болатын. Арбитраждың өтетін орны Нью-Йорк қаласы, ал тараптар ретінде Багама мен Венесуэла танылды. Келісім-шарттың реттеу құқығы ретінде венесуэлалық заңнама танылды. PDVSA уақытша тоқтата тұру тәртібін жою үшін әрекетті сәтті қолданды. Mobil (2008) ісінде судья Walker жауапкер өз активтерін таратып жіберуі мүмкін деген ешқандай дәлелді анықтаған жоқ.

Дегенмен ол уақытша тоқтата тұруды жоюға қатысты үш себепті келтірді:

1) Mobil кедергіден өте алмайды ... [1996 жылғы Арбитраж туралы Заңның (Англия мен Уэльс) 44 (3) тарауына сай] және бұл істің «шұғыл» істерге қатысты екендігін талап қоюшы көрсете алмайды.

2) «алаяқтық секілді белгілі бір белгілердің болмауы салдарынан [Mobil] осында орналасқан PDV активтеріне қатысты заң құзыреттілігі мен байланысты көрсетуіне тура келеді, дегенмен «Mobil ондай байланысты дәлелдей алмайды»;

3) алаяқтық секілді белгілі бір белгілердің болмауы салдарынан [Mobil] осында орналасқан PDV активтеріне қатысты заң құзыреттілігі мен байланысты көрсете алмады, сондай-ақ арбитраж басқа жерде орналасқандықтан 1996 жылғы Арбитраж туралы Заңның (Англия мен Уэльс) 44 (3) тарауына сай ордерді орындауды қисынсыз.

Шетелдік соттарда немесе арбитражда сотқа жүгінуге көмек көрсету үшін халықаралық қолдау қарастырылған. Американдық заң институты / UNIDROIT (міндетті күші жоқ) қағидасы ұсынады:

«Егер соттың дау-дамайға қатысты заңды құзыреті болмаса да, форум мемлекетінің аумағында адамға немесе мүлікке қатысты уақытша шара қолдануы мүмкін». Дегенмен, осы ереженің қолдану көлемі өте тар, өйткені ол осы штаттың аумағында орналасқан активке қатысты (егер қандай да бір жағдайда жауапкер осы штатта болмаған жағдайда) қолдау көрсететін соттың ордерін бекітуді ұсынады. Ағылшын ұстанымы мұндай қорғаудың көлемін тек ағылшын заң құзыретіндегі активтермен ғана шектемейді. Бұл активтерді ашу туралы ордер бүкіл дүниежүзі көлемінде жасалғанда, ордердің маңызы ерекше.

Американдық заң институты / UNIDROIT қағидасын қабылдаған мемлекеттер осы қағида бойына сот талқылауын жүзеге асырып жатқан кез-келген мемлекетке қолдау көрсетуге міндетті. Сондай-ақ қағида уақытша көмекті ұсыну, дәлелдерді анықтау, сақтау және өңдеу бойынша да көмек көрсетуді қарастырады.

4. АРБИТРАЖДЫҚ ШЕШІМГЕ ҚАТЫСТЫ АТҚАРУ ӨНДІРІСІН ҚОЛДАУ МАҚСАТЫНДАҒЫ УАҚЫТША ТОҚТАТУ БОЙЫНША КӨМЕК

Мысал ретінде Linsen International Ltd қарсы тарап Humpuss Sea Transport PTE Ltd (2011) ісін қарастырайық. Мұнда мәлімдеуші Англияда енгізілген бірінші және екінші айыпталушыларға қатысты уақытша тоқтату бойынша көмекті беретін арбитраждық шешімді қабылдады (1996 жылғы Арбитраж туралы Заңның 66-бабына сәйкес). Осындай көмектің практикалық маңызы мәлімдеушінің жауапкер активтерін таратуға қарсы «материалдық» қорғаумен ғана (бұл маңызды болғанына қарамастан) шектелмейді, ол жауапкер активтерінің дүниежүзілік инвентаризациясын қамтамасыз етудің шешуші

Кітап: Азаматтық іс жүргізу. Арбитраж және медиация. 2-бөлім

Дәріс: Соттың уақытша тоқтату бойынша көмегі (активтерді уақытша қозғалыссыз қалдыру) (2-бөлім)

Дәріс авторы: Сағынғали Айдарбаев

жолы болып табылады. Бұл ақпарат тұрақсыз активтерді (mercurial assets) сарапталық анықтау үшін маңыздылығы зор: 21.18 талқылауын қара (Активтерді ашу және тыйым салу шараларын қарау).

5. УАҚЫТША ТОҚТАТУ БОЙЫНША ДҮНИЕЖҮЗІЛІК ЖАЛПЫ ҚҰҚЫҚТЫҚ КӨМЕК

Мұндай қорғау нысанына қызығушылық Англия мен Британ Қауымдастығының заң құзыретімен ғана шектелмейді. Сонымен қатар, Американдық заң институты / UNIDROIT қағидасы мұндай көмектің маңыздылығын мойындайды.

Дегенмен Grupo Mexicano de Desarrollo SA қарсы тарап Alliance Bond Fund Inc (1999 ж.) істе АҚШ Жоғарғы соты тар көлемдегі қаулы шығарды, сот шешімі бойынша уақытша тоқтату туралы көмек қолданылмауы керек деген шешім шығарады. Көпшілігі мұндай несие беруші жауапкердің тиісті мүлкін рәсімдеуіне алып келуі мүмкін сот тыйым салуы туралы алдын-ала сот шешімді орынсыз деп тапты. Сондай-ақ мұндай құзырет теріс пайдаланылуы мүмкін деген қорқыныш бар. АҚШ Конституциясы ағылшын әділдігін қабылданған кезде бұл ағылшын көмегі танылмаған болатын, сондықтан он сегізінші ғасырдан жиырмамыншы ғасырға дейін уақытша тоқтату туралы көмек екі жүз жылға жуық заң құзыретін жіберіп алғандықтан техникалық қарсылықтар тудырды.

Істің мәнісіне қайта оралатын болсақ, Grupo Mexicano (1999) ісі бойынша азшылықтың ойынша, әсіресе, мәлімдеушінің өндірістегі облигацияларды қолдау мақсатындағы қажеттіліктермен байланысты жауапты міндеткерлігін шамадан тыс қолдану немесе теріс пайдалану өндірістік реттеумен рұқсат етіледі. Сонымен қатар азшылық Англиядағы респонденттің меншік немесе салым құқығына таралмайтындығына назар аударды. Оның орнына уақытша тоқтату туралы сот тыйым салуы тек жеке адамға қатысты әрекет ететіндігін атап өтті.

Grupo Mexicano (1999) ісіне қатысты көпшілік, ағылшын сот тәжірибесіне сәйкес, әдетте негізгі уақытша тоқтата тұру туралы сот тыйым салуы активтерді ашу туралы ордердің коммерциялық пайдасын мойындаған жоқ. Дегенмен, талап қою конструктивтік сенім секілді әділетті мүліктің қағидаларға немесе негізсіз баюға байланысты болса, АҚШ қабылданған соңғы сот шешімі уақытша тоқтата тұру бойынша сот тыйым салуына рұқсат береді.

Бұл шешім күшіне енгенге дейін активтерін аударып жіберетін қарапайым борышкер парадигмасын еске түсіреді. Осы үлкен федералдық заң уақытша тоқтата тұру бойынша сот тыйым салуларын салуды көздемейді (штат заңы көмектесуі мүмкін екендігін ескерген жөн).

6. ЕВРОПАЛЫҚ ЕСЕПТЕУ ТӘРТІБІНІҢ САҚТАЛУЫ

Ұсынылған жаңа Ережелер британ жеріне таралады, өйткені Ұлыбритания Үкіметі ұсынылған Ережеден бас тартты, сонымен бірге болашақ ұсыныстарға қызығушылық білдірді. Ұсыныс мәлімдеушінің банк шотын сақтау пайдасына қарай Европалық ордерге қатысты. Бұл жалпы құқықтағы оңтайлы шығармашылық моделіне немесе мүлік пен тұлғаға қатысты емес, дегенмен кенеттен жүзеге асыру «алдын ала ескерту» немесе ex parte жасалмауы салдарынан сақталады. Бұл активтерді ашу міндетімен қатар жүзеге асырылады.

100 ағылшын заңгері ұсынысының ішіндегі айқын кемшіліктер қатарына келесілерді жатқызуға болады:

1) Мәлімдеуші толық және шынайы ақпаратты ашуға міндетті емес;

2) Жауапты міндеткерлік үшін ереже бекітілмеген (егер бұйрық дұрыс берілмеген болса);

3) Ұсынылған Ереже активтерді ашу жүйесі барысында алынған ақпаратты пайдалануға тыйым салады.

4) Сондай-ақ бастапқы өтініш берілген мүше-мемлекет активтерді ашып көрсету туралы ордер жасауын талап етпейді; оның орнына, мәлімдеушіге тиісті ақпаратты активтер орналасқан жердегі мүше-мемлекеттің сотынан ақпаратты алу мүмкіндігі берілуі мүмкін.

Қолданылған және ұсынылатын әдебиеттер

1. Кудрявцева Е.В. Гражданское судопроизводство Англии. - М.: Издательский дом «Городец», 2008.
2. Эндрюс Н. Система гражданского процесса Англии: судебное разбирательство, медиация и арбитраж / Пер. с англ.; Под ред. Р.М. Ходыкина. М.: Инфотропик Медиа, 2012. – 544 с.
3. Andrews N. Andrews on Civil Processes. Vol. I. Intersentia, 2013.